

τὴν χεῖρα, καὶ μὲ ἄλλο ἓνα, τὸ ὁποῖον τοῦ κατατρώγει τὸ στήθος.

Ἔρις. Ἦτον κακοποιὰ θεὰ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέδιδαν τοὺς πολέμους καὶ τὰς λογομαχίας. Ὁ Ζεὺς τὴν ἐξώρισεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν· διότι ἐπροξενούσε σκάνδαλα μεταξύ τῶν Θεῶν. Παραστένεται μὲ τρίχας ἀπὸ ὄφεις δεμένους μὲ αἱματωμένας σημαῖας, μὲ ἀφρισμένον στόμα, μὲ τρίζοντας ὀδόντας, καὶ ἀπὸ τὸ στόμα της στάζει φαρμάκιον, καὶ εἰς τὴν χεῖρα κρατεῖ ξιφίδιον, ἢ λαμπάδα.

Μ Α Θ Η Μ Α Β΄.

Περὶ τῆς σφαίρας τοῦ Παντός.

Εἶπαμεν, ὅτι ὁ ἥλιος κυκλοφορῶν μὲ τὴν κίνησιν τοῦ παντός ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὴν δύσιν, τρέχει καθημέραν ἓνα παράλληλον. Ἄς ὑποθέσωμεν, ὅτι σήμερον εἰς τὰς ἑννέα τοῦ Δεκεμβρίου ὁ ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγώκερω· ἐπειδὴ σήμερον διατρέχει τὸ μικρότατον τόξον (ὡς πρὸς ἡμᾶς) εἰς τὸ ἐπάνω μεσημβρινὸν ἡμισφαίριον, καὶ τὸ μεγαλύτερον εἰς τὸ κάτω, ὀλίγας ὥρας μένει εἰς τὸ ἐπάνω, καὶ πολλὰς εἰς τὸ κάτω· ὅθεν ἡμεῖς ἔχομεν τὴν μικροτάτην ἡμέραν, καὶ τὴν μεγαλωτάτην νύκτα. Εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν γίνεται ἡ χειμερινὴ τροπὴ, ἡγουν παύει ἀπὸ τὸ νὰ προχωρῇ ὁ ἥλιος πρὸς τὴν μεσημβρίαν, καὶ ἀρχίζει νὰ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρκτον, καὶ καθημέραν νὰ δια-

τρέχη μεγαλύτερον τόξον ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα, καὶ μικρότερον ὑποκάτω· ὅθεν ἀρχίζουσι νὰ μεγαλύνουν αἱ ἡμέραι, καὶ νὰ μικρύνωνται αἱ νύκτες. Τέλος, φθάνει εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἰσημερίας εἰς τὰς ἐννέα τοῦ Μαρτίου· ὁ παράλληλος ἐκείνης τῆς ἡμέρας εἶναι αὐτὸς ὁ ἰσημερινός, ὅστις, ἐπειδὴ κόπτεται εἰς δύο ἴσα μέρη ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὡς μέγιστος κύκλος, ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἶναι ἴση τῆς νυκτός.

Ἀρχίζει ἔπειτα ὁ ἥλιος νὰ ἔρχεται πρὸς τὴν ἄρκτον, καὶ τὰ ἐπάνω τόξα καθ' ἡμέραν εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ κάτω· τέλος, φθάνει εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλῶτατον τόξον εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα· ὅθεν ἔχομεν τὴν μεγαλωτάτην ἡμέραν, καὶ τὴν θερινὴν τροπὴν εἰς τὰς ἐννέα τοῦ Ἰουνίου, καὶ ὁ ἥλιος ἀρχίζει πάλιν νὰ καταβαίνει· περναῖ πάλιν ἀπὸ τὸ σημεῖον τῆς ἰσημερίας, καὶ κάμνει καὶ ἄλλην ἰσημερίαν.

Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς μεσημβρινῆς εὐκράτου ζώνης, ὕψωσε τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον, καὶ χαμήλωσε τὸν ἀρκτικόν, καὶ θέλεις ἰδεῖ ὅλα τὰ ἐναντία· ἐκεῖνοι ἔχουν χειμερινὴν τροπὴν, ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν θερινὴν, καὶ τὸ ἐναντίον· ἔχουν λοιπὸν καὶ τοὺς καιροὺς ἐναντίους, ἡγουν, ὅταν εἰς τὴν μίαν ζώνην ᾖναι χειμὼν, εἰς τὴν ἄλλην εἶναι καλοκαίριον κ. τ. λ.

Περὶ τῶν Χρωμάτων.

Ἡ περὶ τῆς ὀράσεως διδασκαλία μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν περὶ τῶν χρωμάτων. Ἐὰν χρώματα δὲν εἶναι εἰς τὰ σώματα, ἀλλ' ἡ διάφορος πληγὴ τῶν ἀκτίνων τοῦ φωτός εἰς τὸ ὀπτικὸν νεῦρον διεγείρει καὶ διάφορον αἰσθημα τοῦ χρώματος. Ἄν τριψῆς τὸ σκιάτιον εἰς τὸ σκότος, θέλει σὲ φανῆ, ὅτι βλέπεις φῶς· εἰάν βάλῃς εἰς ἀκτῖνα ἡλίου κρυστάλλινον ἀγγεῖον μὲ καθαρὸν νερὸν, ἀφοῦ περάσῃ ἡ ἀκτὶς ἀπὸ τὸ νερὸν καὶ ἀπὸ τὸ ἀγγεῖον, θέλεις ἰδεῖ πολλά χρώματα.

Διὰ τὴν ἐξηγήσασιν οἱ φυσικοὶ τὴν αἰτίαν τῶν χρωμάτων, ὑποθέτουσιν, ὅτι κάθε ἀκτὶς τοῦ φωτός εἶναι ὡς δεμάτιον σύνθεμένον ἀπὸ τόσας ἀκτῖνας, κάθε μία ἀπὸ τὰς ὁποίας, ὅταν προσβάλλῃ εἰς τὸ ὀπτικὸν νεῦρον, προξενεῖ διάφορον πληγὴν, ἥτις διεγείρει ἑνὸς τινὸς χρώματος αἰσθημα, καθὼς ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὄργανα τῆς αἰσθήσεως.

Ὅταν τὸ δεμάτιον τῶν ἀκτίνων πέσῃ ἐπάνω εἰς σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀντανακλᾷ πολλάκις τὰς ἀκτῖνας, τότε βλέπομεν πολὺ φῶς, ἢ γουν ἀσπεράδα, ἥτις εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ φωτός· καὶ ὅταν τὸ σῶμα ἀντανακλᾷ τὰς ἀκτῖνας ὀλιγώτεραις φοράις, παρ' ἄλλο σῶμα, δὲν βλέπομεν φῶς, ἢ γουν τότε εἶναι σκότος, καὶ τοῦτο θέλει νὰ εἴπῃ μαῦρον χρῶμα. Ἐὰν τὸ σῶμα χωρίζῃ ἀκτῖνας, καὶ τὰς ἀντανακλᾷ, βλέπομεν ἓνα χρῶμα π. χ. τὸ κόκκινον, τὸ πράσινον κ. τ. λ. ἢ ἀλοιφὴ λοιπὸν, μὲ τὴν ὁποίαν βάπτομεν τὰ σώματα, ἔχει μόρια, τὰ

ματα εἶναι τρία, τὸ κόκκινον, τὸ κίτρινον, καὶ τὸ γαλάζιον· καὶ ἂν προσθέσωμεν τὸ ἄσπρον μὲ τὸ μαῦρον, γίνονται πέντε.

Ἱστορία τῆς Ρωσσίας.

1606. — Κάποιος Ψευδοδημήτριος ἤρπασε τὸν θρόνον, καὶ ἐδολοφονήθη ἀπὸ τοὺς Ρώσους· ἦτον ἱερωμένος, καὶ ἔλεγεν, ὅτι εἶναι ὁ Δημήτριος υἱὸς τοῦ Βασιλοβίτς.

1613. — Μιχαὴλ Φαιδεροβίτς καταπαύει τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, καὶ ἐκλέχθη μέγας Δούξ τῆς Ρωσσίας.

1643. — Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλέξιος Μιχαηλοβίτς ἐνίκησε τοὺς Λέχους· ἀφῆκε πολλὰς υἰούς· ὁ διάδοχος τοῦ εἶναι Φαίδωρ Ἀλεξιοβίτς. Ἐβαλε σκοπὸν νὰ σύρῃ τοὺς Ρώσους ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν, ὅμως ἔζησεν ὀλίγον καιρὸν· ἡ δόξα αὕτη ἦτον ἐτοιμασμένη διὰ τὸν Κεζάρ Πέτρων Α', τὸν ἀδελφὸν τοῦ.

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος.

Διονύσιος ὁ γέρον.

Ὁ Διονύσιος, ὅστις ἦτον ἄνθρωπος ἰδιώτης, εὐρὼν εὐκερίαν τὸν κατὰ τῶν Καρχηδονίων πόλεμον, ἤρπασε τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν τῶν Συρακουσίων· καὶ φονεύσας τοὺς ἐναντιουμένους εἰς τοὺς σκοπούς του, ἐκατέρθωσε νὰ βασιλεύσῃ. Μὲ ἄκραν δραστηριότητα ἔκαμε τὰς κατὰ τῶν Καρχηδονίων ἐτοιμασίας· εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνίκησαν μεγάλην νίκην οἱ

βαρχηδόνιοι ἀλλὰ μὲ τὰς βοηθείας, τὰς ὁποίας ἔφερον ὁ Λακεδαιμόνιος Φερεκύδης, ἐνίκησαν κατὰ κράτος οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Ὁ Διονύσιος ἀγαποῦσε τὴν ποίησιν. Εὐρισκόμενος μίαν φορὰν ὁ νεώτερος Διονύσιος ὁ υἱὸς του εἰς τὴν Κέρινθον, εἰς τὴν τράπεζαν Φιλίππου τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, καὶ ἐρωτηθεὶς ἀπὸ τὸν Φίλιππον ἔπότε εὐκαιρεῖ ὁ πατὴρ του ἀπὸ τὰς βασιλικὰς του ὑποθέσεις, διὰ νὰ συνθέτῃ τραγωδίας; ἀπεκρίθη „τὰς συνθέτει εἰς τὸν καιρὸν, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς χάνομεν εἰς τὰς ἡδονὰς τῶν συμποσίων.

Ἔῤῥχε καὶ πολλὴν καταφρόνησιν εἰς τοὺς θεοὺς· μίαν ἡμέραν, ἐπιστρέφων διὰ θαλάσσης εἰς τὰς Συρακούσας, ἀφ’ οὗ ἐγύμνωσε τὸν ναὸν τῆς Περσεφόνης „ιδέτε· εἶπε πρὸς τοὺς αὐλικούς του, „δείχνων τὸν αἴσιον ἀνεμον, πόσον εὐτυχὲς ταξείδιον δίδουσιν οἱ θεοὶ εἰς τοὺς ἱεροσύλους.“

Διονύσιος ὁ νεώτερος — Δίων - Τιμο- λέων.

Διονύσιος ὁ νεώτερος διεδέχθη τὴν βασιλείαν, χωρὶς καμμίαν ἀντίστασιν. Δίων ὁ συγγενὴς του, ἐπιθυμῶν νὰ δώσῃ τὴν προτέραν ἐλευθερίαν εἰς τὰς Συρακούσας, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ προσκαλέσῃ τὸν Πλάτωνα, τίποτε ὅμως δὲν ἐκατώρθωσεν ἂ Πλάτων.

Ἐζώρισε τὸν Δίωνα καὶ φοβούμενος τὴν δυσαρέσκειαν τῶν Συρακουσίων, ἔστειλεν εἰς αὐτὸν τὰ κινητὰ του ὑπάρχοντα, ἀλλ’ ὕστερον ἐπώλησε τὰ ἀκίνητα. Ὁ Δίων λοιπὸν ἐμελέτησε πόλεμον ἐναν-

τίον του· καὶ ὅταν ἦλθε μὲ ὀλίγους, τὸν ἐδέχθησαν οἱ Συρακούσιοι, ὅπότεν ὁ Διονύσιος ἔλειπεν εἰς τὴν Ἰταλίαν· ὁ Διονύσιος ἔσπειρε σκάνδαλα εἰς τοὺς Συρακουσίους, καὶ ὁ Δίων φοβηθεὶς, ἔφυγεν ἀπὸ τὰς Συρακούσας· ἀλλ' οἱ Συρακούσιοι ἔπειτα μετανοήσαντες, τὸν ἐπροσκάλεσαν πρὸς βοήθειαν· ἦλθε λοιπὸν, καὶ εἰς τὴν αἱματώδη μάχην ἐφάνη νικητής.

Κάλλιπος ὁ Ἀθηναῖος ἔβαλε σκοπὸν νὰ δολοφονήσῃ τὸν Δίωνα, καὶ νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν· καὶ οὕτως ἔπραξεν· ἀλλ' ὅταν ὑπῆγε νὰ ἐξουσιάσῃ τὴν Μεσσήνην, οἱ Συρακούσιοι ἐτίναξαν τὸν ζυγὸν τοῦ Καλλίπου· ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὸ Ῥήγιον, ὅπου ζήσας δυστυχῶς μερικὸν καιρὸν, ἀπέθανε δολοφονηθεὶς.

Ἐστράφη ὁ Διονύσιος εἰς τὰς Συρακούσας μετὰ δέκα χρόνους, ἀλλ' ἡ πολυχρόνιος δυστυχία δὲν τὸν ἐσωφρόνισεν, ἀλλὰ μάλιστα ἔγινε καὶ ἀκληρότερος· ἐπειδὴ ἡ Καρχηδὼν ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τῶν Συρακουσίων, οὗτοι ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς Κορινθίους, τῶν ὁποίων ἦσαν ἄπικτοι, βοήθειαν· οἱ Ἕλληνες ἦσαν πάντοτε ἔτοιμοι εἰς τὸ νὰ βοηθῶσιν· οἱ Κορινθιοὶ λοιπὸν ἔστειλαν τὸν Τιμολέοντα μὲ στρατεύμα.

Οἱ Καρχηδόνιοι καὶ ὁ Διονύσιος ἐπολεμοῦσαν τὰς Συρακούσας· ἀλλ' ὁ Τιμολέων ἐφυγάδευσε τοὺς Καρχηδονίους, καὶ ἐβίασε τὸν Διονύσιον νὰ παραδώσῃ τὴν ἀκρόπολιν. Οὗτος λοιπὸν πάλιν ἔφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου ἔζησε δυστυχῶς, καὶ ἐμπαιζόμενος ἀπὸ τὸν λαόν. Ὁ Τιμολέων ἔδωκε τὴν ἔλευ-

Θερσίαν εἰς τὰς Συρακούσας, καὶ κατέστησεν ἀνεξαρτήτους τοὺς λοιποὺς λαοὺς τῆς Σικελίας.

Οὗτος ἀνανέωσεν ἔπειτα τοὺς νόμους τῶν Συρακουσίων, καὶ παραίτησε τὴν ἐξουσίαν του, καὶ ἔζησεν εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἰδιώτης· εἰς τὸ γῆρας του ἔχαστε τὴν ὄρασιν· ἀλλ' οἱ Συρακούσιοι ἐδιπλασίασαν τὰς περὶ αὐτοῦ φροντίδας τῶν ἐλάμβαναν συμβουλὴν ἀπὸ αὐτὸν εἰς πᾶσαν περίστασιν· ἐτίμησαν τὸν θάνατόν του μὲ πομπὰς μεγαλοπρεπεῖς, καὶ μάλιστα μὲ δάκρυα εὐγνωμοσύνης· καὶ ἐψήφισαν, ὅταν ἔχουν πόλεμον μὲ κανένα ἔθνος, νὰ ζητῶσι στρατηγὸν ἀπὸ τὴν Κόρινθον.

Φυσικὴ Ἱστορία.

Ἀπολιθώσεις.

Εἰς τὰ στρώματα τῆς ὑδρογείου σφαιρας εὐρίσκονται λείψανα φυτῶν καὶ ζώων πετρωμένα, τῶν ὁποίων σώζεται τὸ ὕφασμα, ἢ πρώτη μορφή καὶ ὀργανισμός· ἀφοῦ ἀφανισθῶσι μερικὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ τοιούτου σώματος, ἐξ αἰτίας τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον θάπτονται, ἄλλαι ὑλαὶ ἀμμώδεις, ἢ γαιώδεις τὰ ἀναπληροῦνσι, καὶ διὰ τοῦτο γίνονται στερεώτερα.

Εἰς τοὺς δενδρλίθους εὐρίσκονται μέρη θάμνων, στελεχῶν, ῥιζῶν, κορμῶν, τινῶν ὀπωρικῶν κ. τ. λ. Εἰς τὰς ἀπολιθώσεις τῶν ζώων εὐρίσκονται κογχύλαι, ὀστρακόδερμα, ἐνίοτε καὶ σκώληκες, καὶ κέκκαλα ὀψαρίων, καὶ ἀμφιβίων, καὶ σπανίως πούλιων καὶ τετραπόδων.

Διὰ τὴν πετρωθῆ τὸ σῶμα, πρέπει ἄ. νὰ ἔχῃ τριαίτην φύσιν, ὥστε νὰ ἤμπορῆ νὰ σάξεται μέσα εἰς τὴν γῆν. β', νὰ μὴ προσβάλλῃ εἰς αὐτὸ ἀήρ, ἢ νερόν. γ', νὰ φυλαχθῆ ἀπὸ ἀναθυμιάσεις, αἱ ὁποῖαι τὸ φθείρουσι καὶ δ', νὰ ἦναι εἰς τόπον, ὅπου εὐρίσκονται τὰ ἀναγκαῖα μόρια νὰ ἔμβωσιν εἰς αὐτό. Ἡ ἀπολίθωσις γίνεται ὀγληγορωτέρα εἰς παχυστά καὶ ὀλίγον ὑγρὰν γῆν, παρά μέσα εἰς τὸ νερόν.

Ἡ πάνσοφος τοῦ Δημιουργοῦ Πρόνοια.

Τὸ ἄπειρον τῆς φύσεως, παιδίᾳ μου! ἀποδείχνει τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἢ τάξις καὶ ἢ ἁρμονία τοῦ παντός ἀποδείχνει τὴν σοφὴν πρόνοιαν. Τὸ παραμικρὸν δημιούργημα ἔχει τὴν αἰτίαν του· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν μελετᾷ κατὰ βάθος τὴν φύσιν, νομίζει ὅτι δὲν εἶναι καμμία τάξις εἰς τὸ πᾶν, ἀλλ' ὅτι ὅλα ἔγεινάν αὐτομάτως μὲ τὴν συνδρομὴν τῶν στοιχείων, καὶ διὰ τοῦτο φαίνονται ἄτακτα.

Οἱ Ὠκεανὸς, λέγουσιν, ἔκοψε τὴν ξηρὰν εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτᾶρ, ἔξυσε τὴν γῆν, καὶ ἔκαμε τὴν συναγωγὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἀλλ' εἰάν ἡ θάλασσα αὕτη ἦτον ξηρὰ, ἐπειδὴ οἱ ποταμοὶ γίνονται ἀπὸ ἀτμούς τῶν θαλασσῶν, ἔπρεπε νὰ λείπωσι τόσοι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς· καὶ ἂν ἦσαν, ἔ ποῦ ἔπρεπε νὰ χύνωνται;

Οἱ βόρειοι ἄνεμοι, οἵτινες δροσίζουσι τὴν Ἀγγλιπτον τὸ καλοκαίριον, καὶ σπρώχνουσι τοὺς ἀτμούς

τῆς Μεσογείου ἕως εἰς τὰ βουνὰ τῆς Αἰθιοπίας, διὰ τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς, περνῶντες ἐπάνωθεν ἀπὸ ξηρὰν, ἔπρεπε νὰ κατὰξηραίνωσι τὴν βόρειον Ἀφρικὴν· χειρότερα ἤθελαν κάμει εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης οἱ θερμοὶ ἀνεμοὶ τῆς Ἀφρικῆς, οἱ ὅποιοι τῶρα φορτόνονται ἀπὸ σύννεφα βροχερά, ὅταν περνῶσι τὴν Μεσόγειον. Ἀλλ' εἰάν ἔπνευαν ἐπάνω εἰς τὴν ξηρὰν γῆν ταύτης τῆς θαλάσσης, χωρὶς νὰ μετριάζεται ἡ θερμότης των ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν της, ἔπρεπε νὰ κατὰξηραίνωσιν ὅλον τὸ μέρος τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὸ Γιβραλτάρ, ἕως εἰς τὸν Εὐξεῖνον πόντον, καὶ ὅλους τοὺς ποταμούς.

Κανένα μέρος τῆς γῆς δὲν εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὴν θάλασσαν· ἴπως ἔτυχε λοιπὸν νὰ ἦναι ἡ γῆ τῆς Μεσογείου χαμηλοτέρα ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν, ὥστε νὰ χυθῆ εἰς αὐτήν; καὶ ἂν ὁ Ὠκεανὸς ἔσκαψε τὸ κῦτος ταύτης τῆς θαλάσσης, ἢ ἀπὸ τὸ σκάψιμον ὑλῆ τί ἔγεινεν; Ἡ Θεία λοιπὸν Πρόνοια κατεσκεύασεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὴν συναγωγὴν τῆς Μεσογείου διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας.

Ἡ Πρόνοια, ὅταν ὑψίῃ βράχον, σκάπτει χάσματα, διὰ νὰ χυθῆ τὸ νερὸν εἰς αὐτὰ, τὸ ὅποιον ἦτον εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐφύτρωσεν ὁ βράχος. Εἰς αὐτὸν φυτεύει χέρτα, δένδρα, κατοικίζει ζῶα, τὸν βάλλει εἰς τοὺς κόλπους τῆς θαλάσσης, διὰ νὰ εὐρίσκωσιν ἄσυλον εἰς καιρὸν τρικυμίας οἱ κάτοικοι τοῦ ἀέρος καὶ τῆς θαλάσσης.

Παρομοίως, ὅταν ἠθέλησε νὰ σκάψῃ τὸ κῦτος τῶν θαλασσῶν, δὲν τὸ ἔκαμε στρογγυλόν, ἀλλὰ κατεσκεύασε βαθεῖς κόλπους διὰ τὸν Ὠκεανόν, ὥστε εἰς καιρὸν τρικυμίας, οἱ ποταμοὶ εὐκόλα

να χύνωνται, καὶ τὰ ἀναρίθμητα ὄψαρια να καταφεύγωσιν εἰς αὐτοὺς εἰς κάθε καιρὸν, καὶ να γλείφωσιν, ὅσα φέρουσιν οἱ ποταμοὶ εἰς τὰ χεῖλη τῆς θαλάσσης, καὶ να ἐμβαίνωσιν εἰς αὐτοὺς, διὰ να εὐρίσκωσι τροφήν διὰ τὰ ἴδια τέκνα.

Ἡ Πέρνοια ὠχύρωσε τὴν ξηρὰν ἐναντίον τῆς τῶν θαλασσῶν προσβολῆς μὲ μακρὰν σειρὰν ἄμμου, μὲ ὑψηλοτάτους βράχους, μὲ νήσους, ὅλα βαλμένα εἰς ἀρμόδιον διάστημα· παρομοίᾳ σχεδὸν προφυλάξεις ἔβαλε καὶ εἰς τὰς κοιλότητας τῶν ποταμῶν· διότι τὰ νερά των δὲν τρέχουσι κατ' εὐθείαν, διὰ να μὴ κρημνίζωνται αἰφνηδίως· ἀλλὰ διέκοψε τὸν δρόμον των μὲ διαφόρους γωνίας, ὥστε ἀλλοῦ να τρέχωσιν ὀγλήγορα, καὶ ἀλλοῦ να ἐμποδίζωνται.

Οὔτε εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ Ωκεανὸς ἔκοψε τὰς νήσους ἀπὸ τὴν ξηρὰν· διότι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος δὲν ἦσαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν οὔτε βελανιδῖαι, οὔτε ἐλάται, μ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν ἀντικρὺ ξηρὰν εὐρίσκονται τοιαῦτα δένδρα. Ἐὰν λοιπὸν ἡ Ἀγγλία ἦτον μέρος τῆς ξηρᾶς, οἱ ποταμοὶ ἤθελαν μεταφέρει τοὺς σπόρους τούτων τῶν φυτῶν.

Ἡ Θικίη.

Ὅτι ἀναγκαία ἡ Λατρεία.

Ἐπειδὴ εἶναι Θεός, πρέπει να τὸν λατρεύωμεν· Ἐπειδὴ εἴμεθα περικυκλωμένοι ἀπὸ τὰς εὐεργεσίας του· Ἐπειδὴ δὲν εἶναι μέρος τοῦ διαστήματος

τος, εἰς τὸ ὅποιον εἴμεθα βαλμένοι, οὔτε μέρος χρόνου, εἰς τὸ ὅποιον συλλαμβάνομεν τὰς ἐννοίας μας, τὸ ὅποιον αὐτὸς δὲν γεμίζει, καὶ ἔν ἐμβαίνει εἰς αὐτὸ θέλομεν μείνει ἡμεῖς ἀδιάφοροι εἰς τὴν ἀδιάλειπτον του παρουσίαν, καὶ θέλομεν τὸν λησμονήσαι, ὅποτε ζῶμεν ὀλόκληροι εἰς αὐτὸν; ἢ ἀναρπὸς πρὸς τὸν Θεὸν πίστις εἶναι βλασφημία, ἢ μωρία, καὶ ὅποιος πιστεύει εἰς τὸν Θεόν, καὶ ζῇ, ὡς νὰ μὴν ἐπίστευεν, εἶναι ἑκατοντάκις ἑλεεινότερος, παρὰ ἂν ἦτον βυθισμένος εἰς ἀθλίαν τυφλότητα. Μ' ὅλον τοῦτο πολλοὶ ἄνθρωποι καταντῶσι θεληματικῶς εἰς θεωρητικὴν ἀσέβειαν! Πόσον ἀθλιοὶ εἴμεθα διότι βλέπομεν τὸ καλόν, καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸ κακόν.

Ἄφου οἱ Εὐρωπαῖοι, περάσαντες μακρὰς θαλάσσας, ἔφθασαν εἰς τὰ παραθαλάσσια, ὅπου ὁ πολιτισμὸς ποτὲ δὲν ἄπλωσε τὰς εὐεργεσίας του, εἶδαν ἀγρίους λαοὺς γονατισμένους ἔμπρὸς εἰς ὄφιν, ἢ εἰς πέτραν· εἰς τὸ μέσον τύσης βαρβαρότητος, ἢ ἰδέα τοῦ Θεοῦ μετεβλήθη ἀπὸ τὴν πρώτην της καθαρότητα· ἀλλ' ὅσον ἀμορφοὶ ἦσαν οἱ Θεοὶ τῶν, εἶχαν μ' ὅλον τοῦτο θυσιαστήρια, καὶ, ἐπειδὴ ἀπέδιδαν πραγματικὴν ὑπαρξιν εἰς τὰ εἰδωλά των, δὲν ἦτον ἄτοπον τὸ νὰ τὰ λατρεύωσιν.

Ἡ λατρεία εἶναι ὑποταγὴ τοῦ πλάσματος πρὸς τὸν πλάστην του, εἶναι δημόσιος ὁμολογία τῆς εὐλαβείας του. Ἴσως ἤθελεν ἐρωτήσαι τινὰς, ἴ τί κάμνουν αἱ προσευχαὶ εἰς τὸν Θεόν, καὶ τί χρεῖαν ἔχει ἀπὸ τὴν λατρείαν μας; ἴ ἀλλὰ σὺ δὲν αἰσθάνεσαι, ὅτι ἔχεις χρεῖαν νὰ τὸν παρακαλέσης; οὔτε ἢ αἰδῖος μεγαλειότης του, οὔτε ἢ παντοδυναμία

του χρείαν ἔχει τῶν ἡμετέρων θυμιαμάτων· ἡ ἀγάπη του ζητεῖ τὴν ἰδικήν μας ἀγάπην· διότι ὁ πατήρ θέλει τῶν υἱῶν του τὴν φιλοστοργίαν. Ἐὰν ὁ Θεὸς μᾶς ἔβριψεν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, διὰ τὸ μᾶς παραιτήσῃ, εἰάν ἀδιαφορῇ διὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ διὰ τοῦτο ἠθέλην ἀφήσει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς ἀπάτας των, εἰς τὰς πρλήψεις των, εἰς τὰ πάθη των, χωρὶς τὸν τοὺς στηρίξῃ μὲ τὸν λόγον του, χωρὶς τὸν τοὺς φωτίξῃ εἰς τὰ χρέη των μὲ τὰς ἀμεταβλήτους παραγγελίας του, δὲν ἠθέλαμεν εἶσθαι μ' ὅλον τοῦτο ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν πίστιν πρὸς ὑπέρτατον τῆς φύσεως Δεσπότην; Τί πρέπει λοιπὸν τὸν να νοήσωμεν περὶ τῆς ἡμετέρας ἀχαριστίας, ὅποτε ἡ ἀκάματος πρόνοιᾶ του ἀγρυπνεῖ δι' ἡμᾶς εἰς πᾶσαν στιγμὴν, ὅποτε αἱ καθημέραν εὐεργεσίαι του τὸν καλοῦσιν ἀκατάπαυστα εἰς τὴν ἐνθύμησίν μας, καὶ ἐλέγχουσι τὴν λήθην μας; Μ' ὅλην τὴν ὑπεύθυνον ἀδιαφορίαν μας, ἡ φύσις ὅχι ὀλιγώτερον θέλει ἀκολουθεῖ τοὺς δρόμους, καὶ ὅχι ὀλιγώτερον θέλει ὑπακούει εἰς τοὺς νόμους τῆς αἰωνίου εὐταξίας. Ἐλλ' ἡ καρδιά της τί θέλει γείνει εἰς ταύτην τὴν ἐγκατάλειψιν; Ποία θέλει εἶσθαι ἡ τύχη της, ὅταν ὕστερον ἀπὸ ταύτην τὴν ζωὴν γένη ἡ κρίσις, καὶ ζητηθῇ λόγος, ὅχι μόνον τῶν πράξεων τῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους φανερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσωτερικῶν διαθέσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας συνίσταται ὅλων τῶν ἀτόπων ἡ κρυφὴ ζωὴ;

Ὅχι εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀναγκαία ἡ λατρεία· ἡ ἀκατάπαυστος λατρεία χρησιμεύει εἰς τὸ ν' ἀνακαλῇ ἀδιαλείπτως τὸν Θεόν,

τὸν ὅποιον τὰ πάθη μας καὶ ἡ τρυφή πασχίζουν ἀκατάπαυστα νὰ μᾶς κáμνουν νὰ τὸν λησμονώμεν. Ὅταν ἡ σωτήριος ἔξις μᾶς φέρη ἔμπροσθεν του μερικαῖς φορές τὴν ἡμέραν, τότε φροντίζομεν νὰ ἐρωτῶμεν τὴν παρελθούσαν μας ζωὴν, καὶ νὰ ρίπτωμεν κριτικὸν βλέμμα ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Ἡ Ἐρησκεία ἡξεύρει ν' ἀποκρίνεται εἰς ὅλας τὰς χρεῖας τῆς καρδίας, μὲ γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν καταλαμβάνει ἡ καρδία λαμβάνει παρηγορίαν εἰς ὅλας τὰς θλίψεις, βάλσαμον δὲ ὅλας τῆς τῆς πληγᾶς, ὅχι εἰς μάτην ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειάν του, ὅταν ἀδίκως κατατρέχεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ὅταν ἡ ψυχὴ στενοχωρημένη, δὲν ἤμπορῇ νὰ εὔρη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων κáνενα, διὰ νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸν τὸν λογισμὸν του, ὁ ὅποιος τὸν πολεμεῖ.

Ἡ πλέον εὐπρόσδεκτος προσφορά εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον, ἢ εἰλικρινὴς ἀγάπη, ἢ ἀθώα ζωὴ. Ὅθεν ὁ φρόνιμος οικοδομεῖ ναὸν εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἀλλὰ δὲν εὐχαριστεῖται εἰς ταύτας τὰς μυστικὰς ὑποκλίσεις, εἰς ταύτας τὰς μυστηριώδεις θυσίας. Ἐἶναι τρόπος νὰ μὴν ἔχη χρεῖαν νὰ ἀνακαλέσῃ τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὰ σημεῖα τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας; ὅχι ὀλιγώτερον πρέπει νὰ πληρόνη τοῦτο τὸ δόσιμον ἡξεύρομεν, ὅτι ἡ δημόσιος λατρεία εἶναι χρεὸς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὑποχρέωσις πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας.

Τὸ καλὸν παράδειγμα εἶναι καλὴ πράξις. διότι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μιμηταί, καὶ τὸ πρῶτον.

τυπον παραστενόμενον με κανονισμένην ζωὴν, εἶναι ὠφελιμώτερον, παρὰ αἱ σοφώταται παρακινήσεις. Εἰς τὸν πατέρα συμφέρει νὰ ἦναι τὰ παιδία του θεοσεβῆ, καὶ ὅταν σπουδάζωσι ν' ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν, ἀποκτῶσι διπλοῦν σέβας πρὸς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν. οἱ κύριοι θέλουσι νὰ πιστεύουν οἱ δούλοι των εἰς τὴν παρουσίαν ἑνὸς ἀοράτου κριτοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ ὀπίου ὅλαι αἱ κρυφαὶ δολιότητες, ὅλα τὰ ἀδίκαια ψευδίσματα δὲν ἤμποροῦν νὰ μένωσι θαμμένα εἰς τὸ σκότος. ὁ βασιλεὺς ἔχει πιστοτέρους ὑπηκόους, οἱ ὅποιοι μὲ πλειοτέραν προσοχὴν φυλάττουσι τὸν ὄρκον των, εἶναι πλέον ὑπομονητικοὶ εἰς ὅσα πάσχουσι, καὶ πλέον εὐγνώμονες εἰς τὰς τῶν ἄλλων βοηθείας, εἰάν ἡ σφραγὶς τῆς θεησκείας τυπὸν τὴν ἰδίαν τῆς ἰσχυρὰν ἐπικύρωσιν· ἀλλ' οὔτε ὁ πατήρ, οὔτε ὁ κύριος, οὔτε ὁ ἡγεμὼν ἤμποροῦν νὰ ἦναι βέβαιοι διὰ τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον ἤμποροῦν νὰ κάμωσιν αἱ συμβουλαὶ των, εἰάν δὲν δέωσιν αὐτοὶ μὲ τὰ ἔργα των, τὴν εἰλικρίνειαν τῆς πίστεώς των.

Ἡ δημόσιος λατρεία, πιστὰ φυλαττομένη, δίδει εἰς ὅλην τὴν κοινωνίαν ἀσφαλεστέραν σκέπην, παρὰ ὅλοι οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι· εἶναι καταφύγιον τῆς ἀνικανότητός των, καὶ θεραπεία τῆς ἀπάτης των· εἰάν οἱ ἄνθρωποι δὲν σε βλέπωσιν, ὁ Θεὸς σε βλέπει. Οὗτοι οἱ ἰσχυροὶ λόγοι, τοὺς ὁποίους κηρύττει ἡ συνείδησις, καὶ ἐπικυρόνουσιν αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ ποιναὶ τῆς ἄλλης ζωῆς, ἠθέλαν εἶσθαι ἱκανοὶ καθ' ἑαυτούς, διὰ τὴν τοῦ κόσμου εὐδαιμονίαν εἰάν δὲν τοὺς ἐσκέπαζεν ὁ τῶν παθῶν κρέτος.

Ἔτι καλλίτερον θέλγητρον, παρὰ μία δημόσιος λατρεία καὶ κοινωνία προσευχῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καθεῖς, εἰς τὴν αὐτὴν στιγμὴν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κάμνουσι τὸ αὐτὸ, παραστένει εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀσθενεῖαν τῆς ἰδίας του ψυχῆς; Αὐτὸς ὁ Θεὸς τὸ εἶπεν, Ἐὰν πολλοὶ ἀπὸ ἐσᾶς ἦναι συναγμένοι διὰ νὰ προσευχηθῶσι, θέλω εἶμαι εἰς τὸ μέσον των. Μανθάνομεν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅταν φωνάζωμεν ὅλοι ὁμοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ ζῶντος Θεοῦ, Πάτερ ἡμῶν, Πάτερ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀδελφῶν μου καὶ ἐμοῦ, τῶν ἀδελφῶν μου οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἀσθενείας μου, τὰς κλίσεις μου πρὸς τὸ κακόν, καὶ συνείδησιν, ἡ ὁποία, καθὼς καὶ ἡ ἰδική μου, τοὺς προσκαλεῖ πολλάκις εἰς μάτην, πρὸς τὴν ἀρετὴν! συγχώρησέ μας, ὅσα ἐσφάλαμεν εἰς ἐσὲ, καθὼς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τοὺς ὅσοι ἐσφάλαν εἰς ἡμᾶς. Ἔ. Δύο. θνητοὶ ἄνθρωποι ἠμποροῦν νὰ ἠμισήσωσιν ἀλλήλους, ὅταν ἀπαντηθῶμεν εἰς τὸ αὐτὸ ὑποπόδιον τοῦ θυσιαστηρίου; Ἔ. Δὲν τρέμει ὁ νοῦς των διὰ τὸ δύστυχές ἐπίγειον μῖπος, ὅταν βλέπῃ ἐκείνην τὴν αἰωνιότητα, ἀνοικτὴν ἐξίσου ἔμπροσθεν εἰς ἅλους, καὶ τὴν ὁποίαν ἐπικαλοῦνται εἰς τὴν αὐτὴν στιγμὴν μὲ κοινήν φωνήν;

Μερικοὶ ἄνθρωποι ἐκπληττόμενοι διὰ τὰ πολιτικὰ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα προξενεῖ ἡ θρησκεία καὶ ἡ λατρεία, ἐτόλμησαν νὰ εἴπωσιν, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι καλὴ διὰ τὸν λαόν. Ωὖ ἀσεβεστάτη ἀπ' ὅλας τὰς βλασφημίας! μάταιε ἄνθρωπε, ὁ ὁποῖος νομίζεις τὸν ἑαυτὸν σου ἀνώτερον εἰς τὴν

λατρείαν ἀπὸ τὸν Θεόν σου! Ἐδὲν ἔχεις λοιπὸν τόσον εὐφραυστον καρδίαν, ὅποια εἶναι ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους καταφρονεῖς; Ἐλείπουσιν ἀπὸ σέ περιστάσεις πειρασμῶν καὶ ἁμαρτημάτων, παρ' ὅσα Ἐλείπουσιν ἀπὸ αὐτοῦ; Ἐτὰ πάσθ ὀλιγώτερον ἐξυπνίζονται εἰς τὴν ψυχὴν σου; Ἐἢ ματαιότης, ἢ κενοδοξία, ἢ φυλαργυρία, ὁ φθόνος, ὀλιγώτερον κυριεύουσι σέ; ἢ θρησκευτικὴ εἶναι καλὴ διὰ τὸν λαόν! Διὰ τὸν λαόν λοιπὸν κινεῖται τοῦ παντός ἢ θαυμαστὴ μηχανή; Ἐὕτη ἢ σοφία σου, δείχνουσα εἰς ἑσέ ἕνα κόσμον εἰς μίαν σταλαγματίαν δρόσου, Ἐδὲν ἐξυπνίζει, εἰς κἀθε σου βῆμα, ἀκενώτους θησαυροὺς θαυμασμοῦ καὶ λατρείας; Κανένας ἀνθρώπος δὲν εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. ὁ ὅποιος ἔχει τὸ ἔλεεινὸν τῆς ἀχαριστίας προνόμιον· οἱ ἔξ εὐγνωμοσύνης ὕμνοι εἶναι τὸ χρέος τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἢ εὐδαιμονία.

Ἐς ἐρωτήσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας μὲ εἰλικρίνειαν ἢ τῆς δημοσίου λατρείας παράβλεψις ἔχει τὴν αἰτίαν τῆς, ὅχι εἰς τὴν θερμότητα τῆς ἐσωτερικῆς μας λατρείας, ἀλλ' εἰς τὴν βαθεῖαν μας ἀφροντισίαν.

Τὸ νὰ δεχώμεθα Θεόν, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν νὰ τὸν λατρεύωμεν, εἶναι ὁ κολοφῶν τῆς μωρίας, καὶ τοῦτο μάλιστα τὸ μέρος ἐναγκαλίζονται οἱ πλείότεροι ἀνθρώποι. Πόσαις φοραῖς ἀναπαύονται ἐπάνω εἰς τὴν ἰδίαν των ἀπάθειαν! Πόσαις φοραῖς φοβούμεθα νὰ κάμωμεν εἰρήνην μὲ τὸν Θεόν, τὴν ὅποιαν αἰσθανόμεθα, ὅτε εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ φυλάττωμεν! Αἰσθανόμεθα τὸν ἑαυτὸν μας ἀδύνατον καὶ διὰ ταῦτα δὲν θέλωμεν νὰ

εἴμεθα μόνοι ὁμοῦ μὲ τὸν Θεόν· διότι ἐπάνω εἰς τὴν συνειδήσιν μας εἶναι βαλμένον τὸ βάρος, καὶ φυλάττεται ἢ δόξα νὰ τὸν παραστένωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας ἐπάνω εἰς τὴν γῆν· ἢ μὲ αὐτὸν συναναστροφῆ μάς ἐνοχλεῖ· διότι δὲν ἐλάβαμεν διόλου τὴν ἔξιν νὰ παραιδώμεθα εἰς αὐτὸν διόλου. Ἄς ρίπτωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τοὺς πατρικούς του κόλπους. Αὐτὸς μόνος καταπαύει τὰ κακά, μὲ τὰ ὁποῖα ματαίως ζητοῦμεν νὰ ζαλιζώμεθα καὶ νὰ εὐφραινώμεθα. Ἐν μόνον τέλειον θάρρος εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν του ἠμπορεῖ νὰ χύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εἰρήνην, νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν αἰώνιον μας σωτηρίαν, καὶ νὰ μάς βοηθήσῃ ν' ἀποκτήσωμεν, καὶ εἰς ταύτην τὴν ζωὴν τὸν ἔπαινον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι καὶ μακρὰν ὄντες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, δὲν παύουσιν ὅμως ἀπὸ τὸ νὰ τὴν ἐπαινώσιν.

Ἱστορία τῶν Ἐθνῶν.

Ἀκολουθία τῆς τετάρτης ἐποχῆς τῆς Ρώμης.

630. — Κάϊος Γράκχος ἐπιχειρεῖ νὰ ἐκδικήσῃ τοὺς νόμους καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ· παρακινεῖ τὸν λαὸν νὰ κληρονομήσῃ τὰ ὑπάρχοντα τῶν προγόνων του. Ἀφοῦ ἔλαβε μεγαλωτάτην ἐξουσίαν διὰ τὴν δευτέραν δημαρχίαν, διὰ τὴν ἀντίστασιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς τοὺς νόμους τοῦ ὁ Δημαρχος Μινούκιος, ἐπῆρε τὴν φατρίαν του, καὶ ὑπῆγε νὰ κυριεύσῃ τὸ Καπιτόλιον· καὶ ἐπειδὴ